

Corporate Governance

ดร.ศิลปพร ศรีจันเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

sillapap@tu.ac.th

การประเมินการกำกับดูแลกิจการ

การกำกับดูแลกิจการหรือบรรษัทภิบาล (Corporate Governance : CG) เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งได้รับความสนใจอย่างมากจากสาธารณชน หน่วยงานกำกับดูแลและผู้บริหารขององค์กรกล่าวกันว่า การกำกับดูแลกิจการจะทำให้กิจการมีระบบการบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพ รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใสและมีผลการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ สร้างความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มมูลค่าแก่กิจการ ซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

ในประเทศไทย ผู้คนเริ่มรู้จักกับคำว่า “การกำกับดูแลกิจการ” หรือ “บรรษัทภิบาล” สักสิบกว่าปีมานี้เอง หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2540 ก็เริ่มมีการตื่นตัว เรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดีและมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2545 เป็นปีเริ่มต้นแห่งการรณรงค์การมีบรรษัทภิบาลที่ดี รัฐบาลได้จัดตั้ง คณะกรรมการบรรษัทภิบาลแห่งชาติขึ้น เพื่อให้การส่งเสริมบรรษัทภิบาลมีพัฒนาการที่เป็นรูปธรรม อย่างต่อเนื่อง และจัดเรื่องนี้ให้เป็นวาระแห่งชาติ และรัฐบาลได้ประกาศอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2545 เป็นปีเริ่มต้นแห่งการรณรงค์การกำกับดูแลกิจการที่ดี

Corporate Governance

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เผยแพร่รายงานการกำกับดูแลกิจการ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2544 เพื่อส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีบรรษัทภิบาลที่ดี โดยเสนอหลักการที่คาดหวังให้บริษัทจดทะเบียนปฏิบัติตามและจัดตั้งศูนย์พัฒนาการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน (Corporate Governance Center) โดยมุ่งหวังให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ฯ มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับกิจการอย่างยั่งยืน และเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยได้เข้าร่วมโครงการประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้านบรรษัทภิบาลของธนาคารโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ลงทุนทั้งในและต่างประเทศได้ทราบถึงพัฒนาการในเรื่องบรรษัทภิบาลของตลาดทุนไทยอย่างถูกต้อง เกณฑ์ที่ธนาคารโลกใช้ในการประเมิน คือ หลักการที่กำหนดโดยองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development) หรือเรียกว่า OECD Principles เกณฑ์ในการประเมินประกอบด้วย 6 หมวด คือ โครงสร้างพื้นฐานด้านบรรษัทภิบาล สิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม ผู้ที่มีส่วนได้เสียของบริษัท การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และบทบาทและความรับผิดชอบของกรรมการบริษัท

ปี พ.ศ. 2549 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ประกาศหลักการและแนวทางปฏิบัติที่ดีในการกำกับดูแลกิจการต่าง ๆ ให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มี 5 หมวด ได้แก่ สิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นเป็นพัฒนาการกำกับดูแลกิจการมาอย่างต่อเนื่อง แต่มีหน่วยงานใดที่มีบทบาทในการสำรวจหรือประเมินการกำกับดูแลกิจการหรือไม่

สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Directors) หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า IOD) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2542 เพื่อสนับสนุนกรรมการบริษัทในการพัฒนาความรู้ ทักษะ ตลอดจนเพื่อเพิ่มมุมมองของกรรมการบริษัท และพัฒนาความเป็นมืออาชีพของกรรมการ ซึ่งจะช่วยให้กรรมการสามารถทำหน้าที่ในการนำองค์กรไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากเล็งเห็นว่ากรรมการบริษัทมีบทบาทสำคัญยิ่งในการกำกับดูแลกิจการ เพื่อสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับผู้ถือหุ้น รวมทั้งดูแลผลประโยชน์ของผู้ที่มีส่วนได้เสียกับกิจการให้เป็นธรรมกับทุกฝ่าย

กิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยจัดขึ้น ได้มีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐานการเป็นกรรมการ รวมทั้งก่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการเสริมสร้างบรรษัทภิบาลและทำให้เศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

กิจกรรมหนึ่งที่สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยดำเนินการเป็นประจำทุกปี คือ โครงการสำรวจการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและวัดผลการกำกับดูแลกิจการในประเทศไทย เปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามมาตรฐานสากล หลักเกณฑ์การสำรวจได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการกำกับดูแลกิจการทั้งในระดับประเทศและในระดับสากล

รายงานการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies – CGR) เป็นรายงานที่นำเสนอผลจากโครงการสำรวจการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนที่สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยจัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี โครงการนี้ได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2544 และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาเป็นประจำทุกปี ยกเว้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อทบทวนและปรับปรุงเกณฑ์ และแนวทางในการประเมินให้มีความชัดเจนและสามารถประเมินการกำกับดูแลกิจการของบริษัทไทยได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

เกณฑ์การประเมินที่ใช้อิงกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD และตลาดหลักทรัพย์ฯ โดยประกอบด้วยหลักเกณฑ์รวม 132 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 หมวดหลักตามหมวดของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของตลาดหลักทรัพย์ฯ โดยให้น้ำหนักกับแต่ละหมวดดังนี้

	จำนวนหลักเกณฑ์ ที่ใช้ประเมิน (หน่วย : ข้อ)	น้ำหนัก (%)
1. สิทธิของผู้ถือหุ้น	24	20%
2. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน	16	15%
3. การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย	10	15%
4. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส	33	25%
5. ความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ	49	25%
รวม	132	100%

ในปี พ.ศ. 2554 เกณฑ์การสำรวจมีทั้งสิ้น 148 ข้อจากเดิมที่มีจำนวน 132 ข้อในปี พ.ศ. 2553 โดยปรับหลักเกณฑ์ในหัวข้อของการคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ

เกณฑ์ใหม่นี้ มีความครอบคลุมมากขึ้นในประเด็นการดำเนินธุรกิจภายใต้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม นโยบายและแนวปฏิบัติต่อคู่แข่ง การไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ นโยบายเกี่ยวกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นครั้งแรก นอกจากจะเพิ่มจำนวนข้อในหมวดนี้แล้ว ยังมีการปรับน้ำหนักความสำคัญของแต่ละหมวด ดังนี้

	จำนวนข้อ		น้ำหนัก	
	2553	2554	2553	2554
1. สิทธิของผู้ถือหุ้น	24	24	20%	20%
2. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน	16	16	15%	15%
3. การคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย	10	18	15%	20%
4. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส	33	36	25%	20%
5. ความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ	49	54	25%	25%
รวม	132	148	100%	100%

สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย. “รายงานการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน” <http://www.thai-iod.com> สำหรับหลักเกณฑ์การให้คะแนนของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย แบ่งเป็น 6 ชั้น ดังนี้

คะแนน	ตราสัญลักษณ์	ความหมาย
90 ขึ้นไป		ดีเลิศ
80-89		ดีมาก
70-79		ดี
60-69		ดีพอใช้
50-59		ผ่าน
ต่ำกว่า 50	-	ไม่มี

เมื่อได้คะแนนการประเมินแล้ว สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยจะจัดกลุ่มบริษัทตามช่วงคะแนนที่ได้รับและให้ตราสัญลักษณ์ ตามช่วงคะแนน โดยประกาศรายชื่อเฉพาะบริษัทที่ได้รับคะแนนในระดับ “ดี” (70-79 คะแนน) ขึ้นไป ซึ่งมี 3 กลุ่มคือ “ดี” “ดีมาก” และ “ดีเลิศ” โดยประกาศรายชื่อบริษัทในแต่ละกลุ่มเรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อย่อในภาษาอังกฤษ

สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยได้ประกาศผลการจัดกลุ่มในปี พ.ศ. 2554 (497 บริษัท) เปรียบเทียบกับ พ.ศ. 2553 (480 บริษัท)

สัญลักษณ์	จำนวนบริษัท			
	2553	%	2554	%
	70	15%	47	9%
	179	37%	145	29%
	138	29%	171	35%
 และต่ำกว่า และบริษัทที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดี/ อยู่ระหว่างการชี้แจงข้อมูล กับหน่วยงานกำกับดูแล	93	19%	134	27%
รวม	480	100%	497	100%

ในแวดวงวิชาการ มีงานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลของการจัดอันดับที่ได้รับจากการประเมินการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานหรือมูลค่าของกิจการ อีกนัยหนึ่ง ต้องการพิสูจน์ว่าบริษัทที่จัดให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีจนได้รับผลการประเมินในช่วงคะแนนที่สูงนั้น จะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้บริษัทมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นหรือมีมูลค่ากิจการเพิ่มขึ้นหรือไม่ คำตอบเป็นอย่างไร ผู้อ่านลองหาคำตอบจากงานวิจัยในเรื่องเหล่านี้

อย่างไรก็ตาม โดยหลักการแล้ว การประเมินการกำกับดูแลกิจการเป็นการกระตุ้นให้บริษัทจดทะเบียนสนใจพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีในองค์กรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นักลงทุนยังสามารถนำผลจากการประเมินมาเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจลงทุนต่อไป